

“És una banalitat dir que els mitjans són el quart poder”

Va ser interpel·lada per un assistent a la presentació del seu llibre per no haver refusat la seva primera invitació al Fòrum Internacional de les Cultures de Barcelona, com ho han fet personatges com Ignacio Ramonet o Noam Chomsky. Ella es va limitar a contestar: “Chomsky és Chomsky i jo sóc jo”. I quan la mateixa veu la va tractar d'ingènua per creure en aquest altre món possible, l'escriptora va respondre: “potser sí que sóc ingènua, fins i tot vaig arribar a pensar que els EEUU farien alguna cosa després de l'11-S, però ingènua també significa seguir lluitant, mentre algú més racional ho deixaria córrer”. Als seus 70 anys, Susan George escampa així l'esperança que acompanya el seu compromís diari amb aquest altre món factible.

CARME ESCALES
Fotos: DANI CODINA

■ Al seu nou llibre, *Otro mundo es posible si...*, comença referint-se als periodistes. D'ells diu que “tendeixen a anomenar a les persones que participen en manifestacions multitudinàries el “moviment antiglobalització”, mentre que els interessats s'autoanomenen col·lectivament “moviment social”, “moviment dels ciutadans” o “moviment per la justícia social”. Hi ha una descoordinació sobre els termes, doncs, i una necessitat d'assenotar les mateixes bases de llenguatge. Per això, suposo, aquest primer capítol: Un altre món és possible..., si sabem del que estem parlant.

■ És que el terme globalització, per si sol no significa res, és un terme confús, ambigu i equívoc. És útil posar-hi adjectius per definir la seva veritable naturalesa. La neoliberal, que és la dirigida per les empreses o impulsada per les finances, és la globalització que és objecte de la nostra lluita. Perquè les condicions d'inclusió en ella són molt desiguals segons el desenvolupament de cada país. Però sol, el terme sona fins i tot harmoniós, quan el que passa és precisament tot al contrari. Mai com avui hi havia hagut tantes barreres per al comerç i tantes portes tancades a la gent. El moviment dels ciutadans d'un país a l'altre està severament restringit, els immigrants del sud són considerats una amenaça, una bomba política. Als EEUU alguns en diuen globalització neoconservadora, que no es refereix més que al capitalisme mundial que va començar cap allà el 1980. Des de sempre, fa 500 anys, el capitalisme va existir com a fenomen global. La diferència avui és que les empreses gegants i megainstitucions financeres tenen llibertat per fixar les regles que governen a tots, en especial perquè també solen controlar els mitjans de comunicació, buscant que les polítiques nacionals i internacionals s'adaptin a les seves necessitats. Per agafar el millor i llençar la resta. Nosaltres lluitem contra la globalització neoliberal, que explota i exclou, que diu que no interesses si no produeixes ni consumeixes.

Susan George durant la presentació al CCCB del seu darrer llibre el passat 18 de març

■ Aquesta era la base del seu *Informe Lugano*, un llibre de ficció emparat per moltes dades reals del que està passant i que apunten cap a on va el món. En canvi ara, des d'aquest assaig, quin és el seu propòsit?

■ Aquest llibre vol ser, entre altres coses, un manual per a principiants sobre la globalització, mostrar punts de partida per a tots els que es rebel·len contra la política convencional, però que no veuen alternatives, per als que dubten que alguna cosa es pot fer. Però aclarint els conceptes i identificant els actors.

■ I en això els periodistes tenim una feina a fer i a desfer.

■ Ha fet falta molt de temps per fer entendre el que nosaltres som. Cada vegada que jo tenia una

«En un cert tipus de premsa és impossible obtenir una cobertura honesta»

entrevista el periodista ens qualificava d'antiglobalitzadors. No som antiglobalització. Som un moviment de solidaritat internacional que s'interessa molt pel món, però que no volem d'una manera particular una globalització que no és mundial, que exclou enormement persones i països. Dir antimundialista és un error i és ideològicament el contrari del que som.

■ En aquest sentit, el poder de la paraula, està en mans dels mitjans.

■ Efectivament. La premsa no hauria de tenir el poder de la paraula nomenada. Trobo que la premsa actua sovint com els bens. Els mitjans se segueixen com a bens. Un exemple: després de l'11 de setembre hi havia moltes entrevistes i els periodistes van escriure "vosaltres sou d'alguna manera com els terroristes, perquè no voleu seguir la llei, voleu lluitar contra la dreta..." I la tercera vegada que em van entrevistar amb les mateixes premisses em vaig plantar i vaig dir-ho, vaig posar

fins i tot en el meu web, que no responia més a aquest tipus de preguntes completament estúpides, dictades certament per un punt d'interès i que no permetrem que el problema es defineixi d'aquesta manera. El nostre moviment no té res a veure amb el terrorisme. Després de tres setmanes, varen entendre que no podien insistir amb aquesta tipologia de preguntes i es van aturar. A Escandinàvia, després de la manifestació de Göteborg, on hi van haver ferits greus, durant un any i mig només parlaven d'això, com si tots els manifestants fossin gent violenta. Però és que a Escandinàvia el moviment no ha aconseguit dir: "atureu-vos, no és aquí la qüestió".

■ Al seu llibre diu textualment que "la violència és signe de debilitat", i per al moviment social que gent com vostè acompanya, una gran amenaça, també.

■ La violència allunya els mitjans de comunicació, i per tant, l'opinió pública del missatge del 99 % del moviment. La culpa és dels mitjans que es queden absorts posant l'atenció sobre la violència, en lloc de posar l'èmfasi en la violència estructural i les desigualtats al món. Tant polítics com mitjans de comunicació semblen passar per alt aquest punt.

■ Així doncs, són els mitjans els responsables de la criminalització dels moviments socials?

■ Tampoc no és tota la premsa. Hi ha molts periodistes que fan molt honestament la seva feina. Aquí, per exemple, no he trobat una sola persona (*La Vanguardia*, *El Periódico*, *El País*, *El Siglo*, ràdios...) que jo hagi pogut considerar ideològicament orientada o deshonest. Però en certs països i en un cert tipus de premsa –als EEUU, per exemple– és impossible obtenir una cobertura honesta, fins i tot el *New York Times*. Un exemple recent: a la reunió del G8, el passat mes de juny, a Nîmes, a prop de Lyon. Hi havia una manifestació de 70.000 persones, com a mínim, que va tallar una autopista mentre que set o vuit homes varen començar a trencar una benzinera BP. El *New York Times* va parlar d'això i de res més, des del principi fins al final. Tot el que havíem fet durant tres dies, de fòrum, d'educació popular, d'entrevistes, de manifestació, zero. Això és el que anomeno deshonest. En canvi, a Espanya, no vaig venir per a la manifestació de

«A la premsa nord-americana hi ha molt poques notícies de l'estranger»

300.000 persones a Barcelona, però vaig estar-hi quan ATTAC i altres van fer un acte contra la conferència del Banc Mundial, el juny de 2002. Vaig tenir una molt bona cobertura de premsa, incloent-t'hi TVE. Estic

favorablement impressionada pel periodisme espanyol. Sé que hi ha grups com Planeta que no són massa independents, però bé, tampoc

no els he tingut a la meua llista.

■ Quina premsa consumeix cada dia?

■ Tots els dies intento llegir el *Herald Tribune* i *Le Monde*. Si treballés en un organisme i pogués disposar de més temps, llegiria el *Financial Times*, segurament, així com un o dos diaris més francesos, la *Reppública* i probablement *El País*.

■ Troba grans diferències entre la premsa que es fa als EEUU i la d'Europa?

■ Sí. Allà és molt pitjor, això és segur. D'entrada no hi ha res sobre Europa. Jo hi vaig dos o màxim tres cops a l'any, però sempre comprovo que hi ha molt poques notícies de l'estranger i moltes altres que no tenen cap interès com per exemple què ha menjat el president per esmorzar... Uns amics als EEUU que varen organitzar una concentració a Philadelphia per la primera investidura de Bush a la convenció republicana, van congreguar 100.000 persones al carrer. Zero cobertura als mitjans. Perquè no hi va haver violència. Llavors, en el meu capítol sobre la violència, cito el problema que tenen els amics del nostre moviment, als EEUU i al Canadà, perquè saben que ja poden ser molt nombrosos, però que si no hi ha aldarulls...

■ Tot això l'ha apropada molt més a Europa?

■ Visc a França des dels anys cinquanta. Em sento molt europea. EEUU avança en una direcció molt dolenta, protofeixista. Si fossin sensibles, després de l'11 de setembre haguessin fet alguna cosa.

■ I, en canvi, a Europa no la veu en el mateix camí? És cert que està molt esperançada en el nostre continent?

Susan George va néixer a Ohio (EEUU) el 1934, però des dels anys cinquanta viu a París. Té nacionalitat francesa, però conserva també la dels EEUU. És politòloga, presidenta de l'Observatori de la mundialització i vicepresidenta de l'Associació ATTAC. Ha escrit diversos llibres com *Comment meurt l'autre moitié du monde*, *El bumerang de la deuda*, *La religión del crédito*, *Pongamos la OMC en su sitio*, *La globalización liberal: a favor o en contra* i *El Informe Lugano*.

■ És necessari que siguem conscients del paper que hem de jugar des d'Europa, els 25 països. És necessari que siguem independents dels EEUU, que hi hagi una Europa basada en els serveis públics i en la solidaritat generacional. Europa representa un estat de dret. Tinc fe en el ciutadà europeu, no en els governs. En Europa i en les aportacions de Brasil i Àfrica. Necessitem un altre pla Marshall, i quina entitat podria portar la iniciativa? El lideratge ha d'estar en mans d'una entitat geopolítica. És encara massa d'hora perquè ho faci la Xina o la Índia, però els canvis es faran si hi ha prou gent que els exigeixi.

■ Però entén que molta gent ho vegi, tot plegat, força complicat?

■ Sí. I ara la política és molt més complicada que abans. Ja no és tan fàcil com dir: *Yankies, go home!* Segons l'article 15 de la Declaració dels drets del ciutadà, aquest té dret a exigir responsabilitats als governants sobre el que fan. Doncs bé, això no és possible ni tan sols amb l'OMS o el FMI. A un enginyer que fa un pont que cau se li demana responsabilitats, però a un economista que fa un programa que destrueix l'economia a nivell social, no. En tant que són necessitats bàsiques, és possible que tothom al món disposi d'allò més bàsic, d'educació i aigua. Tot això hauria d'estar garantit pel fet de ser un ésser humà. I no tan sols aconseguir que tothom assoleixi un nivell de vida, també un nivell de poder i representativitat. En aquest sentit, l'exemple de Porto Alegre amb el seu sistema piramidal i pressupost participatiu, és molt bo. Han pogut comprovar com en aquests anys, per exemple, la corrupció s'ha reduït molt. Són estratègies vàlides per a la resta del món.

■ Per tant, en certa manera, ja es va fent camí.

■ Sí. El moviment per la justícia global ja ha obtingut algunes victòries aclaparadores encara que no sempre són visibles per a tots, especialment per als mitjans de comunicació, ja que bona part d'aquests desitgen restar importància a aquest nou actor. Però, almenys a Europa, es pot afirmar que el moviment ha superat la fase de la ridiculització, encara que alguns polítics i la premsa de la dreta

segueixin intentant tergiversar i desacreditar les seves opinions. Concretament, després de l'11 de setembre, molts d'aquests, fins i tot varen tractar d'equiparar l'activisme ciutadà amb el terrorisme. Tot i això, en conjunt, el moviment ciutadà es pren seriosament i en la majoria dels països, amb

«El control empresarial sobre els mitjans dels EEUU impedeix publicar als periodistes honrats»

la manifesta excepció dels EEUU, se sol informar sobre ell de forma objectiva. El control de les empreses sobre els mitjans de comunicació dels EEUU pot obs-

taculitzar seriosament el moviment perquè, en molts casos, s'impedeix publicar als periodistes honrats. Una periodista de *Fox News* va suplicar a la seva emissora de televisió que emetés un reportatge totalment documentat, que estava segura provocaria les iras dels interessos de la gran

indústria agrícola. El director es va negar dient: "Hem pagat 3.000 milions de dòlars per aquestes emissores de televisió. Nosaltres li direm quina és la notícia. La notícia és el que nosaltres diem que és notícia." La periodista va ser acomiadada. Els

«Els articles escandalosament tendenciosos del The New York Times sobre el moviment social freguen la desinformació»

articles, escandalosament tendenciosos, del *New York Times* sobre les activitats i les manifestacions del moviment social freguen la desinformació i augmenta constantment el nombre de notícies avortades pels mitjans de comunicació dels Estats Units, ja sigui per evitar les ires dels interessos de les empreses o amb l'excusa de la "seguretat nacional".

■ Pot apuntar alguns camins per on passarien les solucions que proposa des del seu llibre?

■ La solució passa per tres punts: les xifres, les aliances i l'organització. Xifres que engloben totes

les capacitats, races, religions, tota la gent, que cadascú faci la seva aportació. Les aliances han de ser entre les associacions, incloent-hi el món empresarial, els camperols, els sindicats, així no ens tombaran. I que cadascú, vinculat amb l'altre i organitzat confiï en ell mateix.

■ El Fòrum de Barcelona pot ser una bona plataforma per a bones reflexions en aquest sentit.

■ El Fòrum pot ser una eina. Jo hi seré el dia 29 de juny, perquè vaig dir sí a una invitació dels sindicats. Sé que hi ha molta gent en contra, que critiquen el que es paga als assistents. M'hi han convidat altres grups entre maig i juny, però ja no he acceptat. Jo, el 85 % del meu temps, treballo sense remuneració.

■ Com va viure l'atemptat de Madrid?

■ A França va ser com si ens passés a nosaltres. Tots els mitjans van aturar la seva programació habitual. Jo mateixa el mateix dijous al vespre, de

18 a 19 h havia de fer una emissió de magazín de ràdio i em van trucar per dir-me que havíem de fer una emissió especial. I jo ho vaig trobar absolutament normal. I tot va anar així. I va durar fins al dia de les eleccions. Crec que va ser semblant a la resta d'Europa. Va ser un moment en què tots ens vam sentir profundament europeus i en ple acord, simpatia i comunió amb el poble espanyol i els madrilenys. I vam rebre una lliçó democràtica, perquè el poble espanyol va saber fer en tres dies el que EEUU no han sabut fer en dos anys i mig. La indignació, de totes formes, havia començat amb la guerra de l'Iraq. És remarcable el que va fer. Formidable. I aquesta implicació política considerable es veu en la qualitat de la premsa, la d'una societat oberta. La policia va demostrar no ser el braç armat del govern, com al franquisme.

«L'objectivitat no existeix però és pot tendir cap a l'objectivitat»

■ Quin creu que ha de ser el rol del periodista en la lluita contra la globalització neoliberal. Perquè, en certa manera, el control del capitalisme està també en mans dels mitjans, ja que depenen de la publicitat.

■ Absolutament. Per exemple, la premsa financera, publica comunicats perquè la gent compri accions sense avisar dels perills del que saben que passarà. Jo penso que si el periodista és honest, fa bé la seva feina i contrasta les informacions i, a més, no es conforma amb els comunicats de premsa, això és tot el que se li pot demanar per cobrir amb objectivitat el moviment social. Podrien dir-me que l'objectivitat no existeix, però es pot tendir cap a l'objectivitat.

■ Però avui la llosa de la censura econòmica és tan dura com la censura política.

■ És clar que la publicitat existeix i que aquesta pot esdevenir una manera de censura, però el que és tal vegada el més perillós és que hem creat la

filosofia sobre la qual vivim. És la fabricació, la creació d'un cert nombre de fundacions privades americanes que s'han gastat des de l'inici dels anys vuitanta, mil milions de dòlars per sostenir la producció i disseminació de la seva ideologia, parlo de professors, de càtedres a la universitat, de centres de recerca a les universitats i a fora, com l'American Enterprise Institut, que escriuen el programa per al president, que compren llibres i els financien... Un esforç colossal, perquè han comprès que les idees tenen conseqüències. Si ells poden crear aquesta ideologia amb la finalitat que tothom pensi que això és normal i natural, no cal que facin res més. I es concentren molt en el sistema judicial, fent seminaris sobre certs subjectes legals, en un lloc ben agradable, a Aspen, a Califòrnia..., amb un matí de treball i hi poden portar la parella i la resta del dia fan activitats lúdiques... Són molt hàbils en influenciar la premsa i el clima d'opinió en general. Llavors, si el periodista no està al corrent, si no demana d'on vénen els diners, Mr. Samuel Hangtinton, ens podria explicar per què el vostre centre de recerca ha rebut tants milions de dòlars de tal fundació o de tal altra..., és que això us sembla normal, és que... aquest tipus de preguntes. És una banalitat dir que els mitjans són el quart poder. Executiu legislatiu, judicial i mediàtic, és una banalitat estranya. Tenen un gran poder.

■ Ignacio Ramonet va dir en una entrevista en aquesta mateixa publicació que, perquè les coses canviïn, fa falta estratègia mediàtica, no solament política.

■ Jo torno a la idea de veritat i objectivitat en tant que possible, perquè crec que si el treball periodístic està fet honestament, els ciutadans en trauran les seves pròpies conclusions, no fa falta definir una estratègia. El rol del periodista és dir el món camina així i no aixà, així funciona el poder, aquí l'enquesta que jo he fet, i no cal fer el rol també del ciutadà. L'opinió, la interpel·lació, ja la fan els columnistes..., no és el periodista qui l'ha de fer, sinó que ha de mostrar com marxa el món, mostrar qui té el poder, qui té la riquesa, qui defensa cada interès i per què i després, els ciutadans són grans per treure'n les seves pròpies conclusions. Són adults.